

**Patrimoni Artístic: Vies d'Estudi i Tècniques
d'Anàlisi**

Codi: 43006
Crèdits: 12

Titulació	Típus	Curs	Semestre
4313768 Anàlisi i Gestió del Patrimoni Artístic	OB	0	1

Professor de contacte

Nom: Montserrat Claveria Nadal

Correu electrònic: Montserrat.Claveria@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Altres indicacions sobre les llengües

Els treballs d'aquest mòdul es poden presentar en català, castellà, italià, francès i anglès. A classe es parlarà en català i castellà.

Equip docent

Mariano Carbonell Buades

Montserrat Claveria Nadal

Félix Ibáñez Fanes

Joan Duran Porta

Prerequisits

Cap.

Objectius

eEl programa del Mòdul 1 té un caràcter investigador i constitueix el primer pilar del curs pel que fa a la iniciació a la recerca. El mòdul s'articula a l'entorn de 3 seminaris centrats en un tema d'estudi. L'objectiu dels seminaris consisteix a acostar l'estudiant al procés de "fabricació" de la recerca en matèria artística; s'examinen les seves fases, metodologies, fonts i tècniques, així com la diversitat de punts de vista que entren en joc o cal tenir en compte en un procés d'investigació.

Competències

- Avaluar d'una manera realista i honesta el grau de rigor del treball propi.
- Conèixer i comprendre els sistemes d'anàlisi propis i aliens de la investigació del patrimoni artístic, la teoria i la història de l'art.
- Definir, projectar, planificar i elaborar un treball d'investigació de l'àmbit de la història de l'art i del patrimoni artístic, crític, amb aportacions originals i seguint els paràmetres científics actuals.
- Discriminar entre investigació rellevant i divulgació cultural.

- Organitzar el temps i els recursos propis en el desenvolupament de projectes d'investigació: establir objectius, temporització i compromisos d'actuació.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, encara que sigui incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Reconstruir i analitzar críticament les posicions dels principals investigadors actuals del patrimoni artístic, utilitzant les categories i el lèxic que els caracteritzen.
- Sintetitzar i integrar de manera sistemàtica els principals elements d'informació significativa per a l'activitat investigadora i professional.
- Tenir i comprendre coneixements que els aportin una base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament i l'aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluat d'una manera realista i honesta el grau de rigor del treball propi.
2. Conèixer disciplines, així com mètodes i tècniques d'anàlisi per a la interpretació del patrimoni artístic, com ara la paleografia, l'epigrafia, l'arqueometria i les diferents anàlisis usades pel restaurador.
3. Conèixer els tipus d'argumentació i les maneres de presentar els resultats d'altres investigadors de manera que siguin útils per a l'enfocament i desenvolupament de la investigació pròpia.
4. Discriminar entre investigació rellevant i divulgació cultural.
5. Distingir mètodes d'anàlisi practicats per l'historiador de l'art per a l'estudi i la interpretació del patrimoni artístic, com ara el formal, l'estilístic, l'iconogràfic i el comparatiu.
6. Dur a terme un projecte de treball d'investigació de manera ben argumentada i planificada.
7. Identificar les principals metodologies pròpies i alienes necessàries per desenvolupar un treball d'investigació.
8. Interpretar les obres d'art d'una manera integral.
9. Organitzar el temps i els recursos propis en el desenvolupament de projectes d'investigació: establir objectius, temporització i compromisos d'actuació.
10. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
11. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, encara que sigui incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
12. Sintetitzar i integrar de manera sistemàtica els principals elements d'informació significativa per a l'activitat investigadora i professional.
13. Tenir i comprendre coneixements que els aportin una base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament i l'aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació.

Continguts

Seminari 1

Tema: Dones i creació artística: perspectives d'anàlisi per a l'època medieval

Professor: Joan Duran-Porta (UAB)

1. Els estudis de gènere en la historiografia: orígens, metodologies, dificultats.

Plantejaments inicials de la crítica feminista. Igualtat o diferència: aproximacions metodològiques. El model heroic i l'estudi dels "noms". Contextos específics per a un art femení. La temptació del discurs psicologista: virtuts i compromisos.

2. La dona com a productora cultural a l'Edat Mitjana: visió interdisciplinària.

Realitat social i laboral i de la dona en els (diversos) temps medievals. Actituds i moral en la literatura cristiana (masculina). Dones intel·lectuals: producció teològica, filosòfica i literària. Les artistes: plantejaments generals.

3. Artistes en les arts pictòriques. Dins i fora del monestir.

La miniatura com a art major: contextos productius de la il·lustració de manuscrits. Les monges escribes i pintores. Pintores laiques a la baixa Edat Mitjana: valor i visibilitat del fenomen. Artistes o promotores? (debats, prejudicis).

4. Les arts tèxtils, paradigma de la creativitat femenina.

L'art del teixit en l'època medieval: vocabulari, tècniques, formats. Les broadores: reflexions sobre la intervenció femenina en el procés creatiu. Estudi de dos casos propers: l'estola de Sant Narcís i el penó de sant Ot.

5. La promoció femenina (I): realitats i temperament del relat historiogràfic.

La promoció com a especificitat femenina: valoració, prejudicis. Grans dames de l'art medieval: l'èxit historiogràfic dels estudis sobre promoció. Anàlisi d'un cas: les comtesses promotores del frontal d'altar de Girona. Possessió i atresorament: l'art com a patrimoni femení (o conjugal).

6. La promoció femenina (II): anàlisi de casos.

(Conferència per determinar)

Seminari 2

Tema: El gòtic tardà i/o internacional a Catalunya. Una historiografia en construcció.

Professor: Marià Carbonell (UAB)

Paradoxalment, un fenomen historicoartístic tan determinant en la història de l'art europeu com és l'arquitectura del gòtic tardà ha rebut una atenció relativament escassa a Catalunya, per no dir marginal, sobretot en comparació amb la resta de territoris peninsulars, on la crítica artística l'ha convertit en els últims anys en un tema recurrent, fins al punt que podem afirmar que és un tema "de moda". La intenció d'aquest curs és explicar les causes d'aquest desinterès historiogràfic i alhora posar en valor el patrimoni de l'anomenat "gòtic internacional" al Principat, un conjunt de manifestacions artístiques tan innovadores com efímeres. El centre d'atenció serà l'arquitectura, però es vol oferir una interpretació general del període mitjançant reflexions específiques sobre les arts plàstiques i exemples d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó.

1. Presentació.

Justificació de la proposta. Estat de la qüestió de l'arquitectura tardogòtica: tema d'actualitat historiogràfica, però gairebé marginal a Catalunya.

Qüestions conceptuals i terminològiques. Historiografia: de Louis Courajod a A. Cirici Pellicer. Estat actual de la recerca a Catalunya: publicacions, exposicions, simposis.

Catalunya en el context europeu, ca. 1400. Un univers de transferències artístiques.

2. Arquitectura.

La preeminència de l'encàrrec cívic. Els precedents: la Llotja de Barcelona. El repertori flamíger i el mite de l'anglès Reinard des Fonoll.

Mestres locals i mestres estrangers. La circulació dels coneixements arquitectònics. L'arquitecte itinerant.

L'enigma d'Arnau Bargués i la introducció de formes pròpies de l'arquitectura eclesiàstica en la civil. L'exemple de la Llotja de Palma: la sacralització d'un espai cívic.

La "consulta" de Girona de 1416: convocarunt homines peritissimos, però poc coneguts.

Consuetud i canvi. Novetats tècniques: volta de rajol de pla, volta estrellada. El taller de la catedral de Barcelona. La traça de mestre Carlí, un normand entre Barcelona i Sevilla. Un nou misteri: Guillem Abiell. Marc Safont al servei de la Generalitat de Catalunya, a Barcelona i Perpinyà. La monumentalització de l'arquitectura domèstica.

Un buit historiogràfic: la segona meitat del segle XV. Entre la guerra civil i l'absentisme reial. La resta de la Corona d'Aragó, de Guillem Sagrera a Pere Compte. L'art de l'estereotomia.

3. Escultura.

De Pere Sanglada i la connexió anglesa a Pere Joan. Catalano-aragonesos a la cort napolitana del Magnànim i italians a la Corona d'Aragó (Giuliano da Poggibonsi a València i Barcelona).

4. Pintura.

A l'entorn de Bernat Martorell, pintura i miniatura.

5. Arts de l'objecte.

L'aixovar de la capella de Sant Jordi. Devoció, política i propaganda en el programa d'exaltació del sant patró.

6. Continuïtat i alternatives.

La irrupció del llenguatge renaixentista a Catalunya. Convivència i hibridacions. Supervivència del "gòtic modern".

7. Visita al Palau de la Generalitat. (La visita es farà un dissabte al matí, per raons de protocol de la Institució)

Seminari 3

Tema: Tres recerques, tres artistes (Picasso, Dalí, Miró)

Professor: Fèlix Fanés (UAB)

Durant les tres sessions del curs es presentaran els resultats -i el camí que hi ha conduït- de tres estudis sobre:

1. Un dibuix de Picasso de 1899, que conté un element de collage, i per aquesta raó desperta molts interrogants.

2. Un grup de pintures de Dalí de la segona meitat dels anys 20s, en què presumptament es retrata García Lorca, i els debats que la qüestió suscita.

3. Un seguit de collages de Miró dels anys 30s, collages pensats per dur a terme unes pintures, i els problemes de interpretació i relació amb altres collages del pintor que plantegen.

4. Visita a la Fundació Miró.

• **Sessions de seguiment del projecte del treball de fi de Màster.**

Professora : Montserrat Claveria.

Activitat complementària: 6ª Jornada Mercat de l'art, Col·leccionisme i Museus, Saló d'Or del Palau Maricel, Sitges, 20 d'octubre de 2017. Organitza: Museus de Sitges i Universitat Autònoma de Barcelona. Coordinació científica: Bonaventura Bassegoda i Ignasi Domènech.

Activitat recomanada: Jornades "Barcelona en crisi? La ciutat al segle XV", Museu d'Història de Barcelona, 18-20.09. 2017.

Metodologia

Classes expositives, conferències i visites a conjunts artístics. Es valorarà la participació dels estudiants a classe.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Conferències i visites a conjunts artístics.	16	0,64	3, 8, 10, 11, 13

Avaluació

Assistència i participació activa als seminaris 30 %

Presentació escrita del primer Guó del projecte del Treball de fi de màster elaborat amb la supervisió del tutor del treball 70 %.

El projecte ha de contenir:

1. Una presentació dels objectius, les raons de la tria del tema i les preguntes que us formuleu d'entrada.
2. Un **primer guió del treball**, és a dir, un primer esquema raonat del treball, un primer esbós on constin els aspectes que voleu tractar en el vostre treball. Per elaborar aquest primer guió comptareu amb l'assessorament dels vostres tutors. Naturalment, a mida que avanceu en la recerca, podeu modificar determinats aspectes del guió inicial.
3. Un primer recull de les fonts que esteu consultant o heu de consultar per realitzar el treball. En funció de la temàtica del vostre treball, aquestes fonts poden ser de moltes menes: bibliogràfiques, arxivístiques, videogràfiques, fotogràfiques, entrevistes a persones, etc-.
4. Finalment el projecte ha de comptar també amb una planificació, en la que exposeu com heu anat organitzant el treball des del principi i com penseu desenvolupar les diferents tasques que us queden per fer fins a la conclusió del treball. Recomanem que feu la planificació més detallada i precisa possible.

La **data límit d'entrega del Projecte** és el **9 de febrer de 2018**. S'han de presentar dues còpies: una per la coordinadora del Mòdul 1, la professora Montserrat Claveria, via Campus Virtual, i la segona pel vostre tutor en el format que ell us indiqui.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa als seminaris	30 %	279	11,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Presentació escrita del projecte del treball de fi de màster	70 %	5	0,2	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

Seminari 1

Tema: Dones i creació artística: perspectives d'anàlisi per a l'època medieval

Professor: Joan Duran-Porta (UAB)

Carr, Annemarie W., "Women as Artist in the Middle Ages. 'The Dark is Light Enough'", Dictionary of Women Artists, Londres/Chicago, 1997, vol. I, p. 3-21.

Hamburger, Jeffrey F., Nuns as Artists. The Visual Culture of a Medieval Convent, Berkeley/Los Angeles/Londres, 1997.

Martin, Therese (ed.), Reassessing the Roles of Women as 'Makers' of Medieval Art and Architecture, Leiden/Boston, 2012, 2 volums.

Nochlin, Linda, "Why Have There Been No Great Women Artists?", Women, Art and Power and Other Essays, Nova York, 1988, p. 145-178 (inicialment a: Art News, 1971)

Seminari 2

Tema: El gòtic tardà i/o internacional a Catalunya. Una historiografia en construcció.

Professor: Marià Carbonell (UAB)

Carbonell, M. "Marc Safont (ca. 1385-1458) en l'arquitectura barcelonina del segle XV. Documents per a un esbós biogràfic", *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, Barcelona, XXI, 2003, p. 181-225.

Carbonell, M. "De Marc Safont a Antoni Carbonell: la pervivència de la arquitectura gòtica en Catalunya", *Artigrama*, 23, 2008, p. 97-148.

Carbonell, M. "Consuetud i canvi en l'arquitectura del Principat de Catalunya a l'entorn de 1400", a R. Cornudella (com.), amb la col·laboració de G. Macías i C. Favà, *Catalunya 1400. El gòtic internacional, catàleg d'exposició*, MNAC, Barcelona, 2012, p. 95-107.

Carbonell, M. (dir.), *El Palau de la Generalitat de Catalunya. Art i arquitectura*, 2 vols., Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2015.

R. Cornudella (com.), amb la col·laboració de G. Macías i C. Favà, *Catalunya 1400. El gòtic internacional, catàleg d'exposició*, MNAC, Barcelona, 2012.

Terés, M. R. (ed.), *Catalunya i l'Europa septentrional a l'entorn de 1400. Circulació de mestres, obres i models artístics*, Roma, 2016.

Seminari 3

Tema: Tres recerques, tres artistes (Picasso, Dalí, Miró)

Professor: Fèlix Fanés (UAB)

Fèlix Fanés, --Un collage abans del collage, *Museu Picasso*, Barcelona, 2012

-- La pintura y sus sombras, *Museo de Teruel*, Teruel, 2004 (cap 1)

--Pintura, collage, cultura de masas. Joan Miró, 1919-1934, *Alianza Editorial*, Madrid, 2007 (cap 5 i 6)